

XUNG ĐỘT NGA - UKRAINE: NHỮNG ẢNH HƯỞNG, CƠ HỘI VÀ HƯỚNG ĐI CHO KINH TẾ VIỆT NAM

● LÊ ĐĂNG GIÁP

TÓM TẮT:

Bài viết nghiên cứu về ảnh hưởng của xung đột Nga - Ukraine tới kinh tế Việt Nam, những cơ hội cho kinh tế Việt Nam từ cuộc chiến này. Từ đó, bài nghiên cứu đề xuất một số hướng đi để kinh tế Việt Nam phát triển trong thời gian tới.

Từ khóa: xung đột Nga - Ukraine, kinh tế Việt Nam, thương mại truyền thống.

1. Đặt vấn đề

Xung đột Nga - Ukraine đã xảy ra và vẫn còn tiếp diễn đã làm chao đảo nền kinh tế thế giới nói chung và Việt Nam nói riêng. Bởi cả hai quốc gia Nga và Ukraine đều là những đối tác thương mại truyền thống và mũi nhọn của Việt Nam tại khu vực Á - Âu. Cụ thể theo đánh giá về kim ngạch thương mại hiện nay, Nga xếp thứ nhất, Ukraine xếp thứ 6 trong số các nước hợp tác với Việt Nam.

Theo thống kê tổng kim ngạch xuất, nhập khẩu giữa Việt Nam với Nga và Ukraine năm 2021 vào khoảng 7,6 tỷ USD, chiếm 1,2% trong tổng kim ngạch xuất nhập khẩu cả nước, trong đó kim ngạch xuất, nhập khẩu giữa Việt Nam và Nga đạt 7,14 tỷ USD tăng 25,9% so với năm 2020, đứng thứ 21 trong số các đối tác thương mại chính của Nga.

Việt Nam là đối tác thương mại lớn nhất của Nga trong khu vực ASEAN, đối tác lớn thứ 5 trong các nền kinh tế APEC. Năm 2021, kim ngạch xuất khẩu hàng hóa của Việt Nam sang Nga đạt 4,89 tỷ

USD, tăng 20,9% so với năm 2020. Kim ngạch nhập khẩu hàng hóa của Việt Nam từ Nga đạt 2,25 tỷ USD, tăng 38,3%. Việt Nam xuất siêu sang Nga 2,64 tỷ USD. Tuy nhiên, hiện nay, việc vận chuyển hàng hóa từ Việt Nam sang Nga đã bị một số hãng tàu từ chối, làm cho giá cước tăng cao, cũng như việc lưu thông hàng hóa bị chậm trễ.

Do vậy, bài viết nghiên cứu đề tài “Xung đột Nga - Ukraine: Những ảnh hưởng, cơ hội và hướng đi cho kinh tế Việt Nam” nhằm có cái nhìn tổng quan về kinh tế Việt Nam trước những ảnh hưởng từ xung đột Nga - Ukraine, cơ hội và hướng đi thời gian tới cho nền kinh tế Việt Nam.

2. Kinh tế Việt Nam và những ảnh hưởng do xung đột Nga - Ukraine

Nền kinh tế Việt Nam có độ mở lớn, đã tham gia nhiều hiệp định thương mại đa phương và song phương, hội nhập sâu rộng vào kinh tế thế giới; nguồn cung ứng nguyên, nhiên vật liệu nhập khẩu cho sản xuất trong nước và quốc tế chiếm tỷ lệ

cao, vì vậy khi xung đột xảy ra làm cho nền kinh tế Việt Nam chịu nhiều ảnh hưởng bởi kinh tế thế giới bị ảnh hưởng suy giảm và lạm phát cao, đặc biệt kinh tế của các đối tác quan trọng với Việt Nam suy giảm sâu sẽ tác động trực tiếp và gián tiếp khá mạnh đến đà phục hồi và phát triển kinh tế Việt Nam. Cụ thể đó là:

1) Thiếu hụt nguồn cung:

Năm 2019 với sự xuất hiện và bùng nổ của đại dịch Covid-19 đã làm đứt gãy chuỗi cung ứng toàn cầu, gây tác động tiêu cực đến kinh tế toàn cầu và chưa được khắc phục hoàn toàn thì xung đột giữa Nga - Ukraine xảy ra càng làm trầm trọng hơn sự phục hồi của nền kinh tế. Điều này ảnh hưởng nặng nề tới nguồn cung nguyên, nhiên vật liệu dùng cho sản xuất của Việt Nam, tác động trực tiếp đến lạm phát và tăng trưởng.

Bên cạnh đó, khủng hoảng Nga - Ukraine còn làm chuỗi cung ứng toàn cầu bị gián đoạn, ảnh hưởng đến kim ngạch xuất khẩu của Việt Nam. Nhất là đối với kim ngạch xuất khẩu các mặt hàng điện, điện tử vì cả Nga và Ukraine đều là 2 nhà cung cấp lớn những vật liệu quan trọng để sản xuất các nguyên phụ liệu cấu thành các thiết bị điện tử như nickel, palladium, nên bất kỳ hạn chế hay gián đoạn nào về nguồn cung hàng hóa Nga cũng gây gián đoạn chuỗi sản xuất thiết bị điện tử.

Trong những năm gần đây, Việt Nam nhập siêu khoảng 6 tỷ USD đối với mặt hàng xăng dầu. Khi giá xăng dầu tăng cao, giá trị nhập siêu mặt hàng này cũng sẽ tăng. Mặt khác, khủng hoảng Nga - Ukraine cùng với cấm vận sẽ khiến việc giao - nhận hàng xuất, nhập khẩu của Việt Nam với Nga bị chậm, chi phí vận chuyển tăng cao, làm tăng chi phí. Ngoài ra, khi đồng Rub mất giá cũng sẽ ảnh hưởng đến nguồn thu và ngoại tệ của các doanh nghiệp xuất khẩu Việt Nam. Bên cạnh đó, việc Nga bị loại khỏi hệ thống của SWIFT đã và đang có các tác động nhất định tới hoạt động kinh tế và giao thương của Việt Nam. Trước mắt, sẽ không ảnh hưởng nhiều tới kim ngạch xuất khẩu nhưng về lâu dài, điều này sẽ tác động tới tâm lý

và giao dịch thương mại của doanh nghiệp, các khách hàng có hoạt động đầu tư, giao thương với Nga, trong đó có cả Việt Nam sẽ chịu tác động nhất định.

2) Gia tăng áp lực lạm phát:

Khủng hoảng do xung đột Nga-Ukraine là một trong những nguyên nhân chính làm gia tăng thêm giá hàng hóa trên thị trường thế giới. Sản lượng sản xuất và thị phần xuất khẩu một số mặt hàng nguyên, nhiên vật liệu phục vụ sản xuất và tiêu dùng, như: xăng dầu, khí đốt, lúa mì, nhôm, nickel, ngô,... của Nga và Ukraine rất lớn. Vì vậy, nếu cuộc khủng hoảng Nga - Ukraine kéo dài có thể gây khó khăn về nguồn cung các loại nguyên, nhiên vật liệu này trong thời gian tới, ảnh hưởng tới quá trình phục hồi và phát triển kinh tế Việt Nam.

Chỉ riêng mặt hàng xăng dầu trong nước bình quân quý I/2022 tăng 48,81% so với cùng kỳ năm trước, đóng góp tới 1,76 điểm phần trăm trong mức lạm phát bình quân 1,92% của 3 tháng đầu năm nay. Song song với đó, giá gas trong nước biến động theo giá xăng dầu và giá gas thế giới, bình quân quý I/2022 giá gas tăng 21,04% so với cùng kỳ năm trước, làm CPI chung tăng 0,31 điểm phần trăm. Bên cạnh xăng dầu và gas, giá các loại nông sản như: lương thực, bông; thức ăn chăn nuôi; phân bón; kim loại công nghiệp; sắt thép xây dựng tăng cao sẽ tạo áp lực rất lớn đến mục tiêu kiểm soát lạm phát năm nay của Việt Nam.

Áp lực lạm phát năm nay của Việt Nam chịu tác động khá lớn do nhập khẩu lạm phát từ bên ngoài và lạm phát chi phí đẩy. Khủng hoảng Nga - Ukraine làm giá nhập khẩu một số nguyên, nhiên vật liệu đầu vào cho sản xuất trong nước quý I/2022 so với cùng kỳ năm trước tăng cao, như: giá nhập khẩu sắt thép tăng 43,87%; giá xăng dầu tăng 40,44%; giá thức ăn gia súc và nguyên liệu tăng 27,73%.

Bên cạnh đó, khủng hoảng Nga - Ukraine cũng tác động tới đầu tư của Nga và các đối tác liên quan tại Việt Nam. Nga có nhiều dự án đầu tư trực tiếp tại Việt Nam, chủ yếu trong lĩnh vực dầu khí và điện. Chẳng hạn, dự án nhiệt điện Long Phú 1

do Power Machines (PM) của Nga làm tổng thầu bị chậm kế hoạch 2 năm do Công ty PM bị liệt vào danh sách cấm vận của Mỹ; hay như dự án điện gió ngoài khơi Vĩnh Phong với liên doanh Zarubezhneft JSC của Nga và DEME Concessions của Bỉ, đã ký biên bản ghi nhớ từ tháng 4/2021.

3) Du lịch phục hồi chậm:

Năm 2019, trước khi xảy ra dịch Covid-19, Việt Nam đón hơn 646 nghìn lượt khách Nga, chiếm 3,58% tổng lượng khách quốc tế đến Việt Nam. Trung bình 1 du khách Nga chi tiêu ở Việt Nam khoảng 1.600 USD cho 1 chuyến thăm, cao hơn mức trung bình 900 USD của khách du lịch quốc tế.

Hiện nay, do đồng rub mất giá, lạm phát tăng cao, kinh tế Nga đang đối mặt với khủng hoảng nghiêm trọng sẽ ảnh hưởng tới quyết định đi du lịch của người Nga. Bên cạnh đó, các hãng hàng không Nga không được phép đưa công dân của họ ra nước ngoài để đi nghỉ. Chỉ riêng khách Nga đã làm thất thu cho lĩnh vực du lịch nước ta khoảng 1,03 tỷ USD. Con số này cho thấy Nga là thị trường đầy tiềm năng của ngành Du lịch Việt Nam.

Do khủng hoảng Nga - Ukraine, để đảm bảo an ninh, an toàn, các hãng hàng không phải bay vòng khiến thời gian bay và giá vé tăng cao cũng là trở ngại và ảnh hưởng không nhỏ tới du lịch Việt Nam. Đồng rub mất giá, lạm phát tăng cao, nền kinh tế Nga đang đối mặt với cuộc khủng hoảng nghiêm trọng sẽ ảnh hưởng tới quyết định đi du lịch của người Nga. Nhìn chung, kinh tế của Việt Nam không tránh khỏi những hệ lụy từ khủng hoảng Nga - Ukraine. Bên cạnh tác động trước mắt, như giá xăng dầu và nhiều mặt hàng thiết yếu tăng cao, Việt Nam sẽ phải tìm cách đối phó với những hệ lụy lâu dài do Mỹ, phương Tây và nhiều nước trên thế giới áp dụng các biện pháp trừng phạt Nga và do chuỗi cung ứng toàn cầu bị đứt gãy.

3. Cơ hội cho kinh tế Việt Nam

Trước tình trạng xung đột Nga - Ukraine chưa có hồi kết, nền kinh tế Việt Nam có những cơ hội như:

Thứ nhất, thuận lợi từ EU: Bên cạnh một số bất

lợi, cuộc khủng hoảng Nga - Ukraine vẫn mang cơ hội cho doanh nghiệp Việt Nam khi số doanh nghiệp lớn tại nước ngoài đã rời đi, bỏ lại những thị phần béo bở mà doanh nghiệp Việt Nam có thể tiếp cận và khai thác.

Khi căng thẳng Nga và phương Tây nổ ra, thị trường tại các nước này tiềm ẩn rủi ro, nhiều nhà đầu tư sẽ đẩy nhanh hơn quá trình đa dạng hóa, chuyển dịch chuỗi cung ứng, dòng vốn đầu tư, tìm kiếm địa chỉ an toàn hơn. Đây là điểm thuận lợi cho Việt Nam với tình hình chính trị ổn định, kinh tế tăng trưởng khá, môi trường đầu tư, kinh doanh ngày càng được cải thiện.

Bên cạnh đó, khi các doanh nghiệp nước ngoài rời khỏi thị trường Nga, bỏ lại thị phần để doanh nghiệp Việt Nam có thể tiếp cận, Việt Nam có cơ hội tốt để tăng cường thâm nhập thị trường EU, chủ yếu trong lĩnh vực nông phẩm và lương thực thay thế hàng từ Nga và Ukraine. Nhìn rộng hơn, Việt Nam có cơ hội hưởng lợi từ việc EU có thể dời hoạt động kinh doanh tại khu vực bất ổn địa chính trị, đến nơi có chính sách hợp lý và chính trị ổn định. Vì vậy, thời gian tới, FDI dự báo có thể sẽ chuyển hướng vào khu vực như Đông Nam Á, Đông Bắc Á.

Thứ hai, cơ hội kép: Theo đó, khi phương Tây rời Nga, áp dụng các lệnh trừng phạt cấm hoạt động đầu tư thương mại tại Nga sẽ là cơ hội cho Việt Nam để tiến vào thị trường Nga. Nga có thể xoay trục hướng về châu Á và Việt Nam trở thành điểm đến quan trọng của Nga. Trong ngắn hạn sẽ có khó khăn, nhưng dài hạn sẽ mở ra cơ hội cho Việt Nam tăng cường quan hệ với Nga. Thế giới vốn dĩ đã có nhiều biến động, từ biến đổi khí hậu, dịch bệnh, chiến tranh thương mại và giờ đây là cả chiến tranh quân sự. Trong bối cảnh đó, các chuỗi cung ứng toàn cầu chủ yếu đến từ các nền kinh tế lớn trên thế giới buộc phải cấu trúc lại. Những "mất xích" hiện nay nằm ở Nga, Ukraine hay ở nước có nguy cơ xung đột khu vực thì sẽ có sự chuyển dịch về đầu tư, về thị trường. Trong khi đó, Việt Nam có nhiều lợi thế với các FTA thế hệ mới, song phương, đa phương, đặc biệt là sự ổn định chính trị xã hội.

4. Hướng đi cho các doanh nghiệp Việt Nam

Từ cơ hội của nền kinh tế Việt Nam trong xung đột Nga - Ukraine, bài nghiên cứu đề xuất một số hướng đi cho các doanh nghiệp Việt Nam trong thời gian tới như sau:

Một là, cần có phương án phòng ngừa rủi ro trong thanh toán

Ngân hàng Nhà nước khẩn trương hướng dẫn doanh nghiệp tham gia hoạt động xuất, nhập khẩu các hình thức thanh toán và biện pháp phòng ngừa rủi ro trong thanh toán khi ký kết hợp đồng để tháo gỡ khó khăn về thanh toán do các ngân hàng Nga bị loại khỏi hệ thống thanh toán quốc tế SWIFT.

Bên cạnh đó, Ngân hàng Nhà nước cần nghiên cứu hình thành các kênh chi trả thanh toán với các ngân hàng và doanh nghiệp của Nga, cũng như qua các phương tiện chưa bị cấm vận để giúp doanh nghiệp trong nước có thể tiếp tục giao dịch với đối tác Nga một cách hợp pháp.

Nghiên cứu khả năng kinh doanh bằng đồng rub, hạn chế sử dụng ngoại tệ để tránh biến động tỷ giá, áp dụng các phương thức thanh toán bù trừ bằng đồng rub hay đổi hàng với Nga để hạn chế việc chuyển tiền qua ngân hàng.

Hai là, đảm bảo cung cầu cho thị trường trong nước, khai thác hiệu quả các FTA

Các bộ, ngành, Trung ương cần theo dõi nắm bắt, cập nhật thường xuyên tình hình căng thẳng về chính trị, ngoại giao, sự chuyển hướng trong chính sách kinh tế, thương mại, đầu tư của các nước, cung cấp thông tin kịp thời cho các doanh nghiệp để ứng phó kịp thời.

Đồng thời, Bộ Công Thương theo dõi sát biến động cung cầu các mặt hàng chiến lược nhạy cảm, kịp thời có giải pháp điều hành phù hợp, tận dụng cơ hội về giá để sản xuất, xuất khẩu và đảm bảo cung cầu cho thị trường trong nước; Đẩy mạnh khai thác hiệu quả các FTA đã ký với các quốc gia, lãnh thổ, đặc biệt là FTA với Liên minh kinh tế Á - Âu; các nước khu vực châu Á - Thái Bình Dương; Đa dạng hóa thị trường xuất, nhập khẩu, đảm bảo luồng hàng hoá xuất nhập khẩu được

thông suốt; Đẩy mạnh hợp tác, kết nối giữa các nền kinh tế.

Ba là, đa dạng hóa thị trường, nguồn cung và đồng tiền thanh toán

Để ứng phó với khủng hoảng Nga - Ukraine, cộng đồng doanh nghiệp cần đa dạng hóa thị trường và nguồn cung, đồng tiền thanh toán; chủ động đàm phán với các đối tác về phương án vận chuyển hàng hóa, phương thức kinh doanh. Đồng thời các doanh nghiệp cần rà soát lại hợp đồng và hồ sơ pháp lý bảo đảm chủ động trong trường hợp xảy ra tranh chấp. Bên cạnh đó, các doanh nghiệp tham gia hoạt động xuất khẩu lưu ý áp dụng các biện pháp phòng ngừa rủi ro trong thanh toán khi ký kết và thực hiện hợp đồng. Tình hình chính trị, kinh tế thế giới diễn biến mau lẹ, khó lường, các biện pháp trừng phạt và trả đũa khốc liệt chưa từng có, vì vậy những chính sách và giải pháp phải nhanh, điều chỉnh ngay khi có vấn đề phát sinh. Trong bối cảnh hiện nay, bên cạnh những chính sách trung hạn cho 2 năm, 5 năm, cần có những chính sách ngắn hạn, giải pháp cần thiết thực, đảm bảo minh bạch, gắn với đòi hỏi của thực tiễn cuộc sống.

5. Kết luận

Những xáo trộn của nền kinh tế được thể hiện qua giá cả các mặt hàng nhiều hơn, khó khăn hơn, buộc Việt Nam phải đa dạng hóa nguồn cung. Vai trò của Nhà nước là can thiệp làm sao quá trình dịch chuyển này tốt hơn bằng vai trò kết nối, giới thiệu dựa trên sự nỗ lực của các doanh nghiệp. Quan trọng doanh nghiệp cần nhìn nhận rõ rủi ro này sẽ là cơ hội để đa dạng hóa thị trường, cấu trúc, tính toán lại giá cả sản phẩm.

Cuối cùng, ở tầm vĩ mô, là nước có quan hệ truyền thống với cả Nga và Ukraine, Việt Nam đã nêu rõ quan điểm nhất quán, đó là kêu gọi chấm dứt hành động sử dụng vũ lực, nối lại đối thoại và tìm kiếm giải pháp lâu dài cho các bất đồng. Khi hòa bình được lập lại ở châu Âu, các doanh nghiệp Việt Nam sẽ đứng trước cơ hội vàng để trở lại Nga và Ukraine với các phương án mới, hoài bão mới ■

TÀI LIỆU THAM KHẢO:

1. Nguyễn Bích Lâm (2022). Khủng hoảng Nga - Ukraine: Hệ lụy, cơ hội và hướng đi cho kinh tế Việt Nam. Truy cập tại <https://baochinhphu.vn/khung-hoang-nga-ukraine-he-luy-co-hoi-va-huong-di-cho-kinh-te-viet-nam-102220403172506087.htm>
2. Hồng Lĩnh (2022). Chiến sự Nga - Ukraine: Tìm kiếm cơ hội cho Việt Nam trong thách thức toàn cầu. Truy cập tại <https://kinhtevadubao.vn/chien-su-nga-ukraine-tim-kiem-co-hoi-cho-viet-nam-trong-thach-thuc-toan-cau-21696.html>
3. Ngọc An (2022). Cuộc chiến Nga - Ukraine: Ngăn tác động tiêu cực tới kinh tế Việt Nam. Truy cập tại <https://tuoitre.vn/cuoc-chien-nga-ukraine-ngan-tac-dong-tieu-cuc-toi-kinh-te-viet-nam-20220228081015907.htm>
4. Phạm Thanh Bình - Vũ Trường Sơn (2022). Kinh tế Việt Nam với ảnh hưởng xung đột Nga - Ukraine. Truy cập tại <https://tapchinganhang.gov.vn/kinh-te-viet-nam-voi-anh-huong-xung-dot-nga-ukraine.htm>

Ngày nhận bài: 6/5/2022

Ngày phản biện đánh giá và sửa chữa: 24/5/2022

Ngày chấp nhận đăng bài: 14/6/2022

Thông tin tác giả:

ThS. LÊ ĐĂNG GIÁP

Trường Đại học Hà Tĩnh

**THE RUSSIA-UKRAINE CONFLICT:
IMPACTS, OPPORTUNITIES AND DEVELOPMENT DIRECTIONS
FOR VIETNAM'S ECONOMY**

● Master. **LE DANG GIAP**

Ha Tinh University

ABSTRACT:

This paper explores the impact of the Russia - Ukraine conflict on Vietnam's economy, and the opportunities for Vietnam's economy from this conflict. Based on the paper's findings, some development directions for Vietnam's economy in the coming time are proposed.

Keywords: Russia - Ukraine conflict, Vietnam's economy, traditional trade.